

УДК 656.835:94:008](477)

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2026-3\(228\)-89-98](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2026-3(228)-89-98)

КОНОНЕНКО НАТАЛІЯ ОЛЕКСІЇВНА,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка, м. Полтава, Україна

Natalia Kononenko,

Student of the (second) master's level of higher education,
Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University,
Poltava, Ukraine

E-mail: teacher.sg.04@agrokoledg.poltava.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0004-5755-815X>

СТЕЦЕНКО АРСЕНІЙ РУСЛАНОВИЧ,

здобувач освіти 2 курсу, Відокремлений структурний підрозділ «Аграрно-економічний фаховий
коледж Полтавського державного аграрного університету»; член Полтавського обласного
товариства філателістів Асоціації філателістів України (АсФУ), м. Полтава, Україна

Arsenii Stetsenko,

2st year student, Separated Structural Unit "Agrarian-Economic Professional College
of Poltava State Agrarian University"; member of the Poltava Regional Society
of Philatelists of the Association of Philatelists of Ukraine (AsPhU), Poltava, Ukraine

E-mail: arsiarsi2009@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0003-6711-0247>

КОМЕМОРАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ФІЛАТЕЛІЇ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

A Дослідження присвячене аналізу функціонування філателістичних об'єктів як специфічного медіуму коємоєрації в умовах сучасної російсько-української війни. Наукова розвідка базується на переосмисленні знаків поштової оплати в ролі інструментів збереження історичної спадщини та візуалізації суспільно значущих наративів. Обґрунтовано актуальність вивчення новітніх способів коємоєрації через призму символічного спротиву та культурного архівування подій. У межах роботи систематизовано етапи розвитку української філателії з акцентом на трансформацію її функціонального призначення від прикладної дисципліни до механізму національної самоідентифікації. Висвітлено практичний досвід реалізації тематичних проєктів у Полтавському та Кременчуцькому регіонах із застосуванням технології «Власна марка» для фіксації локальної історії. Доведено ефективність філателістичної продукції як засобу благодійної акумуляції ресурсів і популяризації національної ідеї в глобальному інформаційному просторі. Сформульовані висновки окреслюють перспективи інтеграції філателії в систему державної політики пам'яті та педагогічну практику.

Ключові слова: філателія; національна пам'ять; поштова марка; Укрпошта; патріотизм; культурна ідентичність; історія України; власна марка; коємоєрація

COMMEMORATIVE POTENTIAL OF PHILATELY IN THE CONTEXT OF FORMATION AND PRESERVATION OF NATIONAL MEMORY

S The study focuses on the analysis of philatelic objects as a specific medium of commemoration in the context of the ongoing Russian-Ukrainian war. This research is based on a reconceptualization of postage stamps as instruments for preserving historical heritage and visualizing socially significant narratives. The relevance of examining modern commemorative practices through the lens of symbolic resistance and the cultural archiving of events is substantiated. The paper systematizes the developmental stages of Ukrainian philately, emphasizing its transformation from an applied discipline to a mechanism of national self-identification. It highlights the practical experience of implementing thematic projects in the Poltava and Kremenchuk regions, utilizing the "Own Stamp" (Personalized Stamp) technology to document local history. The effectiveness of philatelic products as a tool for the charitable accumulation of resources and the promotion of the national idea within the global information space is demonstrated. The formulated conclusions outline the prospects for integrating philately into the system of state memory policy and pedagogical practice.

Keywords: philately; national memory; postage stamp; Ukrposhta; patriotism; cultural identity; history of Ukraine; own stamp; commemoration

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями.

Сучасні безпекові виклики та системна трансформація гуманітарної сфери в Україні зумовлюють нагальну потребу переосмислення традиційних підходів до збереження національної пам'яті. В умовах повномасштабної агресії процеси консолідації суспільства навколо спільних історичних наративів потребують залучення новітніх візуальних форм комеморації, серед яких особливе місце посідає філателія. Сучасна поштова марка еволюціонувала з утилітарного знака поштової оплати в автономний засіб стратегічної комунікації та потужний інструмент м'якої сили. Дослідження комеморативного потенціалу філателії набуває особливої значущості через здатність засобів поштового обігу виконувати роль мобільного архіву та візуального маніфесту. В умовах війни українська філателія трансформувалася в дієвий механізм фіксації подій у реальному часі, платформу для акумуляції благодійних ресурсів та канал трансляції національної ідентичності у глобальний інформаційний простір. Статус марки як офіційного державного документа надає зафіксованим на ній образам особливої легітимності в системі колективної пам'яті. Актуальність роботи визначається необхідністю глибокого теоретичного обґрунтування ролі філателістичної продукції як символічного спротиву та засобу протидії історичним фальсифікаціям. Практичне значення дослідження полягає у розробці стратегій використання філателії для патріотичного виховання, розвитку краєзнавчих студій та популяризації української культурної спадщини. Осмислення філателістичних практик як чинника формування національної самосвідомості є фундаментальним завданням для фахівців у галузі історії, культурології та державної культурної політики.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Теоретичний фундамент вивчення філателії як соціокультурного явища сформовано у працях вітчизняних та іноземних науковців, які розглядають поштову марку в широкому міждисциплінарному контексті. Важливе значення для визначення методологічних меж роботи мають дослідження Лілії Шологон, де філателія обґрунтовується як спеціальна історична дисципліна [34]. Культурологічний аспект маркознавства як інструменту аналізу культурних процесів представлено у розвідках Світлани Орехової [16], тоді як Ірина Радей акцентує увагу на інтеграції української філателістичної продукції у глобальний світовий простір [21]. Проблема візуалізації історичних наративів та мистецької спадщини на поштових мініатюрах ґрунтовно опрацьована Олександром Берлачем та Ярославом Леликом [1]. Регіональний компонент комеморативної практики та вшанування видатних діячів засобами філателії розкрито у працях Олександри Тимофієвої [25]. Питання інтерпретації марки як безпосереднього свідка історичних трансформацій та джерела первинної інформації висвітлюють Людмила Струкачова та Єгор Сабор [23]. Особливий інтерес становлять напрацювання Галини Єрко, Олега Казмірчука та Олександра Курчаба щодо аналізу мілітарної марки як специфічного

історичного джерела [4]. У прикладному аспекті, зокрема в контексті впровадження філателістичних матеріалів в освітній процес, вагомими є методичні розробки Олександра Потильчака [18].

Світовий досвід дослідження філателістичної комунікації репрезентований працями Ехієля Лімора та Ілана Таміра, які доводять статус поштової марки як повноцінного засобу масової інформації [36]. Взаємозв'язок філателії з еволюцією писемності та культури письма аналізують Аджит Вартак і Йогіні Аатрея [37]. Механізми використання поштової мініатюри в цілях ідеологічного впливу та пропаганди в межах тоталітарних систем досліджують Фелікс Лебедь та Елія Моргулев [35].

Попри значну кількість публікацій питання функціонування філателії як динамічного механізму формування національної пам'яті безпосередньо в період активної фази збройного конфлікту потребує додаткового наукового осмислення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність ґрунтовних досліджень щодо історії філателії та її ролі як спеціальної історичної дисципліни, поза увагою науковців залишається комплексний аналіз трансформації поштової марки в інструмент оперативної комеморації безпосередньо в ході активної фази воєнного конфлікту. Недостатньо вивченим є механізм переходу філателістичного об'єкта від суто державного медіа до засобу індивідуального та локального історичного висловлювання через проєкт «Власна марка». Потребує детальнішого осмислення роль регіональних філателістичних спільнот у процесах деколонізації національної пам'яті та формуванні новітніх мілітарних наративів на місцевому рівні.

Мета статті. Мета роботи полягає у здійсненні комплексного аналізу функціонування української філателії як динамічного чинника формування національної пам'яті в умовах воєнного стану та обґрунтуванні потенціалу поштової марки як інструменту патріотичного виховання й механізму збереження культурної спадщини.

Викладення основного матеріалу. Філателія – це колекціонування та вивчення поштових марок, конвертів, карток, штемпелів і всієї пов'язаної з поштовим обігом продукції. Дане захоплення включає в себе елементи пошукової діяльності, мистецтва, географії, історії та політики. Філателісти не просто збирають марки, а й систематизують їх, досліджуючи їхню тематику, художнє оформлення, імена авторів та історичну основу кожного філателістичного випуску [9]. Філателія як явище тісно пов'язана з появою першої поштової марки, відомої на весь світ як «Чорна пенні» (має номінал в 1 пенні й виконана в чорному кольорі), випущеної у Великій Британії 1840 року. У середині XIX століття марку почали розглядати вже і як предмет для колекціонування. Явище філателістичних досліджень спочатку називали «темброманією» (від *timbre* з фр. – поштова марка), та з 1854 року французький колекціонер М. Герпен запропонував назву «філателія», яка швидко розлетілася по різних країнах та зберігається й донині [21]. Згодом поштові марки починають з'являтися і набирати популярності в інших

держав: Бразилія – 1843 рік, США – 1847 рік, Австрійська імперія – 1850 рік, а до Російської імперії, до складу якої на той момент входили українські землі, марки дійшли у 1858 році. І нарешті перші українські національні марки випускаються лише після проголошення державності у ХХ столітті. Квітень-липень 1918 року увійшов в історію як період запровадження Українською Державою власних обігових марок – т. зв. «шагівок», оформлених художниками Георгієм Нарбутом і Антіном Середою. З метою економії бюджетних коштів тодішнє міністерство пошт і телеграфів ухвалило передрук запасів царських марок з додаванням українського герба – тризуба. У результаті з'являється понад 130 різновидів таких надруків [34]. У 1919 році уряд Директорії УНР випустив марку номіналом 20 гривень, а також було замовлено цілу серію марок у Відні. У той же час Західноукраїнська Народна Республіка здійснювала власні надруки на австрійських марках. Під час Другої світової війни функціонували окупаційні пошти, але водночас діяла і Підпільна пошта України, що випускала недержавні марки з 1949 року – як в Україні, так і в еміграції (зокрема, у Варшаві та Мюнхені) [34]. Сучасний етап розвитку української філателії розпочався з набуттям Україною незалежності – у 1991 році. Фактично перший раз наша держава отримала право самостійно видавати поштові марки, що стало надзвичайно важливим актом культурного самовираження. У 1992 році вийшли перші українські марки новітньої доби – з власною українською символікою, видатними історичними постатями, національною тематикою та авторським оформленням [9]. Для виготовлення перших марок використовували техніку гравюри – тиражування зображень за допомогою друкарської форми з дерева, металу, пластмаси, лінолеуму тощо. У наш час більшість поштових мініатюр друкується офсетним способом друку за допомогою сучасних високотехнологічних друкарських машин. У подальших операціях застосовується високий друк для нанесення нумерації. Поштові мініатюри друкуються водостійкими фарбами на високоякісному папері [1]. Сьогодні філателія в Україні є актуальною не тільки для колекціонерів, виконуючи культурну та пізнавальну функції, а й відіграє важливу роль у формуванні історичної пам'яті.

Філателія – спеціалізована історична дисципліна, що досліджує не лише поштові марки, а й широкий спектр об'єктів, що мають відношення до поштової кореспонденції та супровідної атрибутики. До цього списку можна віднести також етикетки, ярлики, штемпелі, календарні погашення, а також види поштового паперу, конвертів і листівок із вбудованими або надрукованими марками. Філателія вивчає не просто зображення на цих носіях, а й контексти їхньої появи: політичні, соціальні, культурні, мистецькі обставини певного історичного періоду [34]. На вершині філателії виступає поштова марка. Нині в Україні її випускає АТ «Укрпошта», зокрема в межах проекту «Власна марка». Марка виконує як офіційну поштову функцію, так сувенірне призначення. Кожна марка має свій номінал – вартість, виражену у грошових одиницях, відповідно до тарифів, установлених державою. Зараз в українській філателії використовуються як цифрові, так і літерні позначення номіналу. Наприклад,

літера «Н» відповідає вартості внутрішнього стандартного листа (0,60 грн), «U», «V», «L», «T», «D» – позначають вартість 20 грн, «F», «M» – 40 грн, «X» – 80 грн. Деякі літерні маркування відображають вартість у доларах США: «G», «Ж», «Z», «A», «Є», «C» мають еквівалент 1,20 \$, «N», «R», «W» – 1,80 \$, а «P» – 6,00 \$. Така система дозволяє гнучко орієнтуватися в тарифах та не робити перевипуску при зміні поштових цін [24]. Іншою важливою складовою поштової продукції є конверт, він виконує подвійну функцію: служить засобом доставки офіційної кореспонденції та показує візуальну ідентичність організації чи події, якій присвячено випуск. На конвертах прийнято зображувати логотипи, символіку, слогани та інші елементи візуального дизайну, що підкреслюють причетність випуску до певних подій. Ще одним об'єктом колекції філателіста є поштова картка (листівка). Вона є носієм інформації та візуальним документом події – як правило, значущої дати, певного рівня досягнення чи урочистості. Віднедавна поштову картку в поєднанні з маркою і спеціальним гасінням називають картмаксимумом. Окремої уваги заслуговують штемпелі й спеціальні погашення, які є частиною ритуалу введення марки в обіг. Спеціальне погашення – це процедура, що проводиться в день випуску марки або під час тематичної події. До нього іноді додаються декоративні (сувенірні) штампи. Їхня наявність створює емоційний і візуальний акцент. Вони не виконують поштової функції. Надзвичайно значну художню й презентаційну цінність має новий елемент філателістичних випусків – презентаційний аркуш. Презентаційний аркуш об'єднує всі основні елементи випуску і оформлюється із використанням зображення, пов'язаного з подією; тексту пояснення; підписів осіб, залучених до церемонії погашення, та серійного номеру [12]. Отже, матеріали, що становлять об'єкт філателії, охоплюють широкий спектр візуально-документальних носіїв – від марок до презентаційних аркушів. Кожен з названих елементів виконує не лише утилітарну, а й меморіальну функцію, фіксуючи у візуальній формі значущі етапи історії, культури й суспільного життя.

Не дивлячись на те, що поштова марка спочатку з'явилася як знак оплати поштових послуг, за більш ніж 180 років вона еволюціонувала у потужний інструмент культурної пам'яті та національного самовираження. Від функціонального носія до колекційного та інформаційного об'єкта – поштові мініатюри стали багатограним історичним джерелом, що відображає події, символи, особистості та ідеї, важливі для країни та її громадян [18]. Важливу роль у цьому перетворенні, безперечно, відіграє колекційна філателія, яка активно розвивалася у ХХ столітті. Пам'ятні марки варто активніше використовувати як в освітньому середовищі (в навчальному та виховному процесі), так і в музейних практиках. Через зображення відомих діячів, фіксацію пам'ятних дат та культурних подій марки формують у молодого покоління відчуття дотику до власної історії, розвивають патріотичне мислення й інтерес до національного минулого [18]. Українські вчені наголошують: поштова мініатюра – не лише образ чи графіка, а носій культурної спадщини; місток, який формує зв'язок між минулим, теперішнім і майбутнім. Завдяки

маркам, конвертам і листівкам увічнюється і шанується пам'ять про видатних особистостей, героїв, культурні надбання та національні символи. Візуальна мова марок графічно розкриває наратив гордості за свою державу, зокрема в контексті регіональної історії, що особливо важливо у вихованні національної ідентичності молодого покоління [25]. Зарубіжні дослідники Єхіоль Лімор та Ілан Тамір пропонують розглядати поштову марку як повноцінний засіб масової інформації. Вчені переконані, що марки, які щороку друкуються мільярдними тиражами, мають потужний комунікативний вплив на громадян та світову спільноту, відображаючи цінності держави, яку вони репрезентують. Їхнє визнання як засобів масової інформації дозволяє філателії розширити функції у сферах медіа, політики, культури та мистецтва [36]. Філателія також демонструє міждисциплінарний потенціал. Дослідники Аджит Вартак та Йогіні Аатрея, аналізуючи взаємозв'язок між філателією та письмовими системами світу, дійшли висновку, що марки можна розглядати як поле перетину мов, писемності, символіки та культурної комунікації. Це твердження відкриває нові горизонти для наукових досліджень у сферах епіграфіки, мовознавства, культурології [37]. Окремий вектор досліджень демонструє філателія як інструмент державної ідеології. За науковими спостереженнями Фелікса Лебеда та Еллі Моргулева, авторитарні режими часто використовували випуски поштових марок у пропагандистських цілях. Проводячи аналіз марок на військову, спортивну або політичну тематику, вчені заявили, як через маркову символіку трансливались ідеї національної переваги, мілітаризму або геополітичної риторики, наприклад в СРСР, Італії, Німеччині та сучасній росії [35]. Нарешті, актуальність філателії як носія історико-культурної пам'яті зростає в контексті міждисциплінарних гуманітарних досліджень. Українська науковиця Світлана Орехова вважає, що поштова марка – це документ, який одночасно є витвором мистецтва, засобом трансляції цінностей, елементом історичного архіву та, звичайно, об'єктом філософського-психологічного аналізу. Значення поштової марки як «візуальної репліки історії» робить філателію достатньо перспективною в освітньому, музейному та культурно-комунікативному вимірах [16]. Отже, поштові марки як об'єкти філателії відіграють вагомий роль у формуванні національної єдності, ідентичності та свідомості; збереженні історичної пам'яті та вихованні патріотизму. Вони – своєрідні мініатюрні послання з минулого, що відкривають простір для рефлексії навчання та культурного діалогу між поколіннями.

Через повномасштабне вторгнення росії в Україну випуски поштових марок набули нового змістовного виміру, перетворившись із засобу поштового обігу на потужний символ народного спротиву та фіксації історичних подій. Теми таких випусків визначаються Укрпоштою у співпраці з художниками, громадськими організаціями, осередками філателістів та, власне, за участі громадян шляхом народного голосування. Серед найпопулярніших військових серій – «Русській військовий корабель», «Пес Патрон», «Герої ЗСУ» тощо. Першим і, мабуть, найвідомішим військовим випуском стала

марка «Русській військовий корабель, іді...!» авторства Бориса Гроха. Вона була введена в обіг у квітні 2022 року. Її назва – легендарна фраза українського морського піхотинця Романа Грибова у відповідь російському крейсеру під час атаки на острів Зміїний 24 лютого 2022 року. Влучне та різке висловлювання стало символом мужності та непокори українців. Згодом з'явився другий аркуш із оновленим написом «Русській військовий корабель ... ВСЬО!» та датою знищення крейсера «Москва» – 14 квітня 2022 року [4]. Популярність марки була настільки великою, що у містах України за нею шикувалися величезні черги. Ім'я морського піхотинця з Черкащини Романа Грибова облетіло весь світ. Ця історія є прикладом того, як окреме слово, вимовлене у критичний момент, може трансформуватися у національний символ і матеріалізуватися у філателістичному артефакті, що збереже пам'ять для наступних поколінь. Ажіотаж, що виник навколо випуску марки «Русській військовий корабель, іді...!», перевершив усі сподівання видавців. За словами члена редакційно-художньої ради та голови Київського товариства філателістів Вадима Іщенка, хронологічна близькість дати виходу марки (13 квітня 2022 року) до наступного дня – дня знищення крейсера «Москва» (14 квітня 2022 року) надала цьому філателістичному випуску майже пророчого змісту. Конкурс на ескіз марки зібрав близько 500 учасників, після чого відбулося народне голосування, що і визначило фінальний варіант малюнка. Наклад – винятковий для української практики: було випущено близько 700 тисяч примірників (як правило, стандартний тираж становить приблизно 120 тисяч). Попит виявився настільки великим, що «Укрпошта» відкрила онлайн-магазин для замовлення аркушів, аби задовольнити бажання усіх зацікавлених придбати унікальну марку. При цьому підприємство оголосило, що додаткового тиражу першої марки не буде, натомість планується продовження серії, присвяченої ключовим подіям війни [2]. 28 червня 2022 року до Дня Конституції України в обіг ввели поштову марку «Українська мрія», за назвою зрозуміло, що присвячено її легендарному літаку АН-205 «Мрія» та незламності українців; ескіз створила 11-річна Софія Кравчук із Волині. Урочисте спецпогашення відбулося у Києві та в регіонах, а оригінал малюнка продали на благодійному аукціоні для допомоги проєкту «Місто добра». Вперше використано новий номінал U (12 грн), що замінив літеру V, яка набула негативної асоціації через символіку агресора [30]. До Дня Української Державності 28 липня 2022 року Укрпошта презентувала марку «Доброго вечора, ми з України!». Переможець народного голосування за ескіз для поштової марки Анастасія Бондарець відобразила епізод з Миколаївщини, коли аграрії на тракторах відбирали військову техніку в окупантів. На аркуші з номіналом W використано прийом тетбеш (tête-bêche), що підвищує художню й колекційну цінність випуску. Голосування відбувалося в застосунку «Дія» та у соцмережах [23; 28]. 1 вересня 2022 року вийшла благодійна серія «Пес Патрон» (автор Олександр Нікітюк). Марки із зображенням українського собаки-винухувача вибухівки присвячено саперам ДСНС. Завдяки випуску було зібрано кошти на

обладнання для розмінування та допомоги притулкам для тварин [29]. Під час війни Укрпошта також не оминає тем, пов'язаних з історичною пам'яттю: до 300-річчя від Дня народження Григорія Сковороди вийшов колекційний блок, спецпогашення якого відбулось в Києві, Нью-Йорку та Сковородинівці. Кошти від продажу спрямували на відновлення музею філософа, зруйнованого внаслідок обстрілу [5]. Варто згадати також випуск «Слава Збройним Силам України!» – шість марок, що зображують різні роди військ. Частина коштів від продажу було спрямовано на підтримку ЗСУ [3]. 4 листопада 2022 року вийшла марка «Кримський міст на біс!», присвячена подіям жовтня, коли символічний об'єкт став мішенню та зазнав ушкоджень (автор Юрій Шаповал) [32]. До дня Збройних Сил України 6 грудня 2022 року було представлено серію «Зброя Перемоги» із зображенням шести зразків озброєння, що допомагають ЗСУ на фронті: від «Байрактар ТБ2» до комплексу «Нептун» [6; 7]. 9 грудня 2022 року вийшла марка «Херсон – це Україна!» на честь деокупації міста. У центрі малюнка – скибка кавуна – символ Херсонщини – із насінням, зображенням у вигляді ракет [27]. Водночас Укрпошта тримає під контролем відповідність марок законодавству. У 2022 було вилучено з обігу блок «Природний заповідник “Медобори”» та марку «Олекса Новаківський» із літерним номіналом V через його використання у символіці країни-агресора [19]. 15 лютого 2023 року з'явився на світ блок «Воїни світла. Воїни добра», який присвятили працівникам комунальних служб – дорожникам, зв'язківцям, енергетикам, водопостачальникам та газовикам, що працюють над відновленням інфраструктури після ворожих обстрілів. Тираж – 300 тис. примірників, номінал кожної марки – M [14]. Унікальним став випуск «Місто Героїв. Маріуполь»: це перша в Україні марка з металевим покриттям, виготовленим за французькою технологією, що містить частинки сталі з «Азовсталі». На марці зображено зруйнований Драматичний театр Маріуполя. Тираж – 400 тис. марок і 25 тис. конвертів, а також блок із двома марками номіналом W (6 тис. примірників) [33; 8]. Важливий внесок у філателістичну діяльність під час війни роблять і регіональні осередки Асоціації філателістів України. Наприклад, у Полтаві 9 вересня 2024 року до 255-річчя Івана Котляревського погасили марку з його портретом та конверт із зображенням садиби письменника [17]. У Кременчуці до Дня героїв і Дня міста урочисто погасили іменні конверти із зображеннями випускників гімназії №7, які загинули на війні [13]. Беззаперечно, важливим напрямом сучасної української філателії є також вшанування дружніх держав та міст-партнерів, що надають підтримку Україні у найтяжчі часи. Показовим прикладом є Кременчук, де сформувалася традиція випускати тематичні конверти, присвячені історії міста, визначним особам і подіям. У 2023 році Кременчуцьке товариство філателістів спільно з місцевою громадою започаткувало серію конвертів «Видатні литовці – друзі Кременчука». Ця серія вшановує сучасних діячів Литви, що сприяють не лише військовій допомозі Україні, а й розвитку культурних, гуманітарних та економічних зв'язків між двома країнами. Перший випуск присвятили Надзвичайним і

Повноважним Послам Литви в Україні Маріюсу Януконісу та Вальдемарасу Сарапінасу, а також відомим дипломатам Гвідасу Керушаускасу та Маріюсу Дунді, меру міста-побратима Алітус Неріюсу Цесюлісу та представникам литовського бізнесу Сігітасу Леонавічусу, Саулюсу Івошці, Лінасу Малішку та Ірмантасу Норкусу. За словами мера Кременчука Віталія Малецького, ці люди увійшли в історію дружби між Алітусом і Кременчуком, ставши символом міцного партнерства України та Литви [22]. Отже, колекційні конверти є своєрідними «мостами дружби», що символізують міжнародну солідарність та підтримку України у часи війни. 14 травня 2024 року в Кременчуці відбулася урочиста церемонія погашення семи нових конвертів, якими завершилася масштабна серія з тридцяти колекційних випусків під назвою «Видатні литовці – друзі Кременчука». Подія була приурочена до Дня Установчих зборів Литовської Республіки, що відзначається 15 травня. Це вже третє урочисте погашення конвертів у межах даного проєкту. Останні сім конвертів серії були присвячені діячам сучасної Литви, які сприяли розвитку партнерських відносин між містами Кременчук та Алітус та підтримували Україну у складні часи війни. Серед них – мер Алітуса у 2015–2019 роках Вітаутас Григоровічус, депутат міської ради Оні Балевичуте, дипломат Римантас Шегжде, художниця й директорка Алітуського театру ляльок Лорета Скрубієне, музикант Егідіус Лукшис, фотохудожниця Реда Бразіте та представниця ARENSglobal Ліна Гудієне. Проєкт реалізувався Міжнародним центром імені Вітовта у співпраці з Кременчуцьким товариством філателістів. Ініціатива стала прикладом того, як філателія може виконувати функцію «народної дипломатії», фіксуючи дружні зв'язки між країнами та містами-побратимами [26]. Отже, серія «Видатні литовці – друзі Кременчука» стала символом тривалих і плідних україно-литовських відносин. Важливим свідченням ролі філателії у воєнний час є також її здатність виконувати функцію моральної підтримки для українських громад, що тимчасово перебувають під окупацією. Показовим прикладом цього став зворушливий захід солідарності у Кременчуці зі своїм містом-побратимом Бердянськом. Акція стала доказом того, що, навіть попри тимчасову втрату територіального контролю, Бердянськ залишається у серцях українців. Значну роль у цій події відіграли місцеві філателісти, створивши унікальний конверт із зображеннями Бердянська та Кременчука. Конверт було урочисто погашено у відділенні пошти, що надало йому офіційного статусу філателістичного артефакту. Крім того, спеціально до цієї події виготовили пам'ятний значок. У такий спосіб громада Кременчука зафіксувала не лише культурні й побратимські зв'язки між містами, а й підтримку жителів Бердянська, які нині переживають складний період окупації [11]. Варто зазначити, що наведений перелік є неповним – за час війни «Укрпошта» та регіональні філателістичні осередки створили сотні тематичних марок і блоків, присвячених як сучасним подіям, так і історичній спадщині нашої держави.

Від перших тижнів повномасштабного вторгнення росії в Україну іноземні поштові оператори розпочали активно пітримувати Україну через спеціальні філателістичні випуски.

Одним із перших був блок «Ми з вами!» від Latvijas Pasts (Пошта Латвії), випущений 10 березня 2022 року. На ньому зображено державні прапори України та Латвії, а також монументи незалежності двох країн із написами двома мовами «Ми з вами!» та «Слава Україні!». Половину прибутку від продажу спрямували до латвійського благодійного фонду Ziedot.lv на підтримку України. 24 березня 2022 року Omniva (Пошта Естонії) представила марку, на якій відтворено напис українською «Слава Україні» та естонською мовою «Eesti toetab Ukrainat» («Естонія підтримує Україну») із зображенням голуба миру на тлі жовто-блакитного прапора. Цей випуск номіналом 1,90 євро став закликком поширювати по світу послання підтримки української незалежності. 25 березня 2022 року Poczta Polska (Пошта Польщі) видала марку «Ми з вами!». На ній – рукописання в національних кольорах Польщі та України, напис українською та польською мовами «Ми з вами!», що символізує єдність двох народів. Виручені кошти пішли на гуманітарну допомогу Україні. 31 березня 2022 року Austrian Post (Пошта Австрії) випустила марку «Gemeinsam für den Frieden» («Разом заради миру») у синьо-жовтій гамі. З кожної проданої марки по 2 євро перераховували благодійним організаціям «Сусід у біді» та ЮНІСЕФ для допомоги українцям. У квітні 2022 року до підтримки долучилися й інші країни: Hrvatska pošta (Пошта Хорватії) ввела в обіг марку «ZA MIR U UKRAJINI» («За мир в Україні») із зображенням неба та ріпакового поля, а Pošta Moldovei (Пошта Молдови) створила випуск «MOLDOVA PENTRU PASE» («Молдова за мир») із білим голубом і жовтим серцем. До ініціатив на підтримку українців долучилася й Lietuvos paštas (Пошта Литви). 6 травня 2022 року було введено в обіг марку «Ukrainos laisvės gynėjams» («Захисники української свободи»). На ескізі зображено людей у синьому та жовтому вбранні, що міцно обіймаються – символ об'єднання та підтримки українцям, які боронять свою державу. Мініаркуш складається з чотирьох марок і двох купонів. Номінальна вартість однієї марки – 1 євро, ще 1 євро становила благодійна надбавка. Виручені кошти передали громадській організації «Mėlyna ir Geltona» («Синьо-жовті»), яка з 2014 року допомагає українським військовим і волонтерам, забезпечуючи їх нелетальними засобами для боротьби з агресором. 9 травня 2022 року Česká pošta (Пошта Чехії) випустила колекційний аркуш на честь українських героїв, а 11 травня 2022 року POST Luxembourg (Пошта Люксембурга) презентувала дві марки «Peace» («Мир») із жовто-синім птахом (прибуток було спрямовано на підтримку біженців). 30 травня 2022 року Correos (Пошта Іспанії) представила марку «ESPAÑA con Ucrania» («Іспанія з Україною»), а 23 червня 2022 року La Poste (Пошта Франції) випустила благодійний випуск «Unis dans la crise ukrainienne» («Об'єднані в українській кризі»), кошти з якого передали Червоному Хресту. 7 липня 2022 року Canada Post вперше у своїй історії створила благодійну марку на підтримку іншої країни – «Help for Ukraine» («Допомога Україні») із зображенням соняшника, передаючи пожертви Канадсько-українській фундації. 16 вересня 2022 року Slovenská Pošta (Пошта Словаччини) презентувала марку «Солідарність з Україною», а Correios de Portugal (Пошта

Португалії) випустила марку «Solidários com o Povo Ucrainiano» («Солідарні з українським народом») на підтримку відбудови центру психологічної реабілітації в Бородянці. 7 листопада 2022 року Poste Italiane (Пошта Італії) видала марку «Profughi dell'Ucraina» («Біженці з України») з прапорами обох країн та дорогою, що їх з'єднує. А 27 липня 2023 року італійці випустили серію з чотирьох марок із зображеннями українських міст та символів – від Київських церков до Маріупольського театру, зібравши кошти на допомогу біженцям. 11 вересня 2023 року La Poste (Пошта Франції) презентувала нову марку «Conseil de l'Europe – Unis pour l'Ukraine» («Рада Європи – Об'єднані за Україну») із зображенням дівчинки у вінку, створену на основі роботи французького стріт-арт художника Крістіана Гемі (творчий псевдонім C215). Гемі одним із перших з-поміж закордонних митців відвідав Україну ще в травні 2022 року й побачив російські злочини на власні очі [20]. Отже, міжнародні філателістичні ініціативи стали важливою складовою глобальної підтримки України. Через поштове мистецтво країни світу передають українцям своє послання солідарності, засудження агресії та готовності допомагати.

Серед сучасних філателістичних ініціатив в Україні особливе місце посідає проєкт «Власна марка» від АТ «Укрпошта». Це офіційна послуга, що дає можливість будь-кому створити свій, найкращий і унікальний поштовий випуск із власним дизайном, зберігши при цьому всі ознаки поштової оплати. Така марка має повноцінний юридичний статус і може використовуватись для відправлення листів і посилок по всій Україні та за кордон, одночасно поєднуючи в собі художню, культурну та меморіальну цінності. Завдяки цій програмі поштові мініатюри перестають бути лише елементом поштового обігу – вони стають персональним носієм пам'яті, історії та ідентичності. Процес створення починається з вибору теми. Чимало випусків присвячені ювілеям закладів освіти, вшануванню пам'яті видатних діячів, популяризації культурних проєктів, благодійним акціям, а також історичним подіям місцевого чи національного значення. Іноді така ініціатива має чіткий регіональний характер, коли громада через поштовий випуск хоче відзначити особливість свого міста чи області. Доцільним є обговорення обраної теми випуску з місцевими краєзнавцями чи філателістами та проведення опитування й консультацій з членами громади, щоб переконатися, чи обрана тема достатньо привертає увагу широкого загалу. Нерідко ініціатори консультуються з представниками місцевих осередків Асоціації філателістів України (АсФУ), які, маючи великий досвід у створенні тематичних випусків, можуть допомогти у грамотному формулюванні концепції з дотриманням філателістичних стандартів і художніх вимог. Таке партнерство особливо корисне для тих, хто стикається з процесом створення поштового випуску вперше, адже важлива правильна реалізація творчої ідеї на всіх етапах – від дизайну до церемонії спеціального погашення. Підготовка до створення «Власної марки» передбачає командну роботу. Навіть якщо ініціатор випуску діє самостійно, варто залучити однодумців: хтось відповідає за збір фото- та історичних матеріалів, інший – за координацію з Укрпоштою, а третій – за розробку макету.

Особливу роль варто присвятити дизайнеру, який «чаклує» над художньо привабливим і технічно правильним макетом. Тут важливо пам'ятати, що для конвертів, картмаксимумів і презентаційних аркушів у правому верхньому куті обов'язково необхідно залишати чисту (напівпрозору) ділянку для розміщення марки та спецштемпеля. Це стандарти філателії, без яких неможливе правильне погашення випуску. Заявку на «Власну марку» можна подати онлайн на офіційному порталі Укрпошти через сервіс Postmark. Першим кроком на шляху створення «Власної марки» є ознайомлення з технічними умовами та вимогами до дизайну, що регламентують формат, кольорову гаму, допустимі зображення та роздільну здатність файлів. Потім обирається тип продукції: марковий аркуш, конверт, листівка, картонна рамка чи папка-трансформер. Замовник визначає тираж, заповнює особисті дані, зазначає адресу доставки чи номер відділення Укрпошти та здійснює оплату. Після цього на електронну пошту надходить повідомлення з інструкціями, куди слід надіслати зображення для створення макету. Коли дизайн готовий, його узгоджують із представниками Укрпошти, після чого матеріали затверджуються на друк. Готову продукцію отримують і філателістичному магазині або у зазначеному відділенні. Вартість «Власної марки» залежить від кількох факторів, що розраховуються згідно з діючими тарифами на пересилання поштових відправлень – виду продукції, тиражу та номіналу марок. Замовник має можливість вносити корективи у дизайн, щоб той максимально відповідав його баченню. Зазвичай такі випуски мають обмежений тираж, що робить їх цінними для колекціонерів, а для автора – особистою пам'яткою. Адже «Власна марка» – це не просто інструмент для відправлення листів, а офіційний документ, що фіксує певний момент у житті окремої людини чи спільноти. Якщо ініціатор прагне надати випуску особливої ваги, то він подає до Укрпошти офіційного листа з обґрунтуванням значущості події та надає попередній ескіз. Після схвалення замовник забезпечує розробку фінального макету згідно з технічними вимогами та передає права на його відтворення. Додатково можна організувати спецпогашення «Перший день», випустити художній конверт та інші супровідні матеріали, що разом утворюють повний філателістичний комплект. Таким чином, проєкт «Власна марка» – це не лише зручний сервіс для персоналізації поштових відправлень, а й потужний інструмент для збереження пам'яті, популяризації історії та культури, вшанування важливих подій і людей. Кожен такий випуск стає маленьким, але значущим свідченням епохи, яке через роки матиме цінність і для колекціонерів, і для дослідників історії України.

Практичним втіленням інноваційних можливостей проєкту «Власна марка» від АТ «Укрпошта» та переконливим прикладом збереження інституційної пам'яті стала реалізація комплексного філателістичного проєкту, присвяченого визначній даті – 130-річчю з дня заснування навчального закладу «Відокремлений структурний підрозділ «Аграрно-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету»». Ця ініціатива у сучасній українській філателії є яскравим прецедентом довготривалого внеску у

літописну хроніку навчального закладу, вийшовши далеко за межі стандартного святкування. Процесу випуску марки передувала ретельна й багатоетапна підготовча робота, що мала на меті створення не просто поштового знака, а цілісного, художньо завершеного філателістичного випуску. В основі концепції лежало прагнення матеріалізувати історію, зафіксувати досягнення та підкреслити унікальну ідентичність коледжу. Було розроблено єдиний дизайн-проєкт, що включав у себе поштову марку з офіційною назвою та ювілейною символікою, немаркований художній конверт та поштову картку, які разом і утворили гармонійний ансамбль. Над візуальним втіленням ідеї у життя працювала злагоджена творча команда, кожен учасник якої зробив свій унікальний внесок у її реалізацію. Важливим доповненням став спеціально виготовлений сувенірний пам'ятний штамп «ВСП „Аграрно-економічний фаховий коледж ПДАУ“. 130 років відданості справі», який слугував ексклюзивним елементом для створення унікальних пам'ятних відбитків. Кульмінацією проєкту стала знакова публічна подія – урочиста церемонія спеціального погашення поштової марки. Цей символічний акт назавжди увіковічнив ювілей коледжу у філателістичній історії України, офіційно «ввівши в обіг» пам'ять про цю дату. Для погашення було використано спеціальний поштовий штампель постійної дії «Полтавщина. Край любові. Poltava Region. Homeland of love», що стало глибоко символічним кроком: історія навчального закладу була органічно вписана в культурно-історичний контекст Полтавського регіону. Статус події підкреслила участь у церемонії поважних гостей: першого проректора Полтавського державного аграрного університету професора Валентини Аранчій, директора коледжу професора Миколи Шевнікова, директора з розвитку мережі АТ «Укрпошта» Полтавського регіону Павла Шестопала, заслуженого працівника культури України Михайла Герасименка, усієї творчої групи проєкту, а також голови правління Полтавського обласного товариства філателістів АсФУ Михайла Мелліна [10]. Під час свого вітального виступу Михайло Меллін наголосив на особливо важливій ролі філателії як інструменту збереження історії та культурної дипломатії. Пан М. Меллін зазначив, що кожна марка та конверт є своєрідним літописом у мініатюрі, що фіксує значущі події для майбутніх поколінь: «Завдяки тому, що ці конверти зі спеціальним погашенням будуть розіслані по всьому світу членам нашого товариства та іншим колекціонерам, про славетний ювілей вашого коледжу та про Полтавщину дізнається весь світ! Ця маленька марка стане великим послом вашого навчального закладу на глобальному рівні». Під час заходу директор коледжу урочисто передав почесним гостям на зберігання філателістичні комплекти зі спецпогашенням, перетворивши їх на цінні сувеніри та історичні артефакти, що засвідчують подію. Отже, створення власної марки має багатогранну цінність: це й акт історичної фіксації, що створює першоджерело для майбутніх дослідників; і потужний комунікаційний інструмент для зміцнення бренду та репутації закладу; і приклад успішної інтеграції філателії в освітню й культурну діяльність, що сприяє патріотичному вихованню та залученню студентської

молоді до збереження локальної історії. Безумовно, успішна реалізація такого масштабного проєкту стала можливою лише завдяки синергії зусиль та злагодженій роботі чудової команди.

Результати дослідження. Аналіз еволюції української філателії свідчить про її трансформацію з допоміжного засобу поштового обігу в автономний інструмент стратегічної комунікації та комеморації. Історична ретроспектива, починаючи від «шагівок» доби УНР до сучасних випусків, демонструє тяглість використання поштової марки як візуального маніфесту державності. У сучасному контексті цей процес набув ознак «оперативної комеморації», де філателістичні об'єкти стають первинними джерелами фіксації подій у реальному часі.

Висновки з даного дослідження. Комплексний аналіз філателії як багатогранного соціокультурного явища дозволив обґрунтувати її статус як дієвого інструмента формування національної пам'яті та консолідації суспільства. Встановлено, що сучасна поштова марка еволюціонувала від утилітарного знаку оплати до потужного медіа-ресурсу, здатного акумулювати історичні наративи, транслювати державні ідеологеми та виконувати роль візуального маніфесту національної ідентичності. Доведено, що в умовах воєнного стану українська філателія набула ознак «оперативної комеморації», забезпечуючи фіксацію значущих подій у реальному часі та формуючи стійкі символи спротиву. Типологізація воєнних поштових випусків підтверджує їхню поліфункціональність, де благодійна складова органічно поєднується з меморіальною та комунікаційною місіями. Системний огляд міжнародних філателістичних ініціатив свідчить про ефективність використання поштової мініатюри як засобу глобальної солідарності та «народної дипломатії», що інтегрує український контекст у світовий гуманітарний простір. Особливе наукове та практичне значення має апробація технології «Власна марка» як механізму децентралізації культурної пам'яті. На прикладі реалізованого проєкту до 130-річчя ВСП «Аграрно-економічний фаховий коледж ПДАУ» та ініціатив філателістичних осередків

Полтавщини й Кременчуччини продемонстровано алгоритм створення локальних комеморативних об'єктів. Взаємодія з експертним середовищем дозволила підтвердити, що персоналізовані філателістичні випуски є ефективним засобом збереження інституційної та регіональної історії. Сформульовані результати дослідження мають прикладне значення для розвитку музейної справи, краєзнавства та педагогічної практики. Матеріали роботи можуть слугувати методологічною базою для впровадження філателістичних об'єктів у навчальні програми з історії та громадянської освіти як наочного інструментарію патріотичного виховання молоді. Перспективи подальших розвідок полягають у дослідженні цифрової трансформації філателії та її впливу на віртуалізацію національної культурної спадщини.

Перспективи подальших розвідок. Подальші наукові пошуки в межах обраної проблематики доцільно спрямувати на дослідження процесів цифрової трансформації філателії та її інтеграції у віртуальний культурний простір. Важливим вектором розвитку теми є аналіз феномену віртуальних музеїв філателії як інструментів популяризації національної спадщини серед цифрового покоління та засобів подолання географічних бар'єрів у доступі до комеморативних об'єктів. Окремого вивчення потребує психологічний аспект впливу філателістичних образів на формування стійких ціннісних орієнтирів молоді в умовах інформаційних війн. Перспективним бачиться розширення географії дослідження через порівняльний аналіз українських та іноземних філателістичних практик комеморації збройних конфліктів XXI століття для виявлення універсальних та специфічних механізмів трансляції історичної пам'яті. Також науковий інтерес становить вивчення ролі філателії в системі деколонізації публічного простору та переосмислення топоніміки на поштових мініатюрах. Розроблення методичних рекомендацій щодо використання результатів філателістичних досліджень у музейній та виставковій діяльності дозволить посилити прикладне значення роботи для розбудови сучасної гуманітарної політики України.

Список використаних джерел

1. Берлач О., Лелик Я. Поштова марка і листівка – світовий тренд репродуктивних творів живопису та графічного мистецтва. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 60, т. 1. С. 35–40. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-1-5>
2. Богданьок О. У чому секрет успіху марки з кораблем – розповідь член худради «Укрпошти». *Суспільне Новини*. URL: <https://surl.li/nlwmbk> (дата звернення: 09.10.2025).
3. До Дня захисників та захисниць України Укрпошта випустить поштові марки «Слава Збройним Силам України!». *Укрпошта*. URL: <https://surl.li/idzpb> (дата звернення: 30.09.2025).
4. Єрко Г. І., Казмірчук О. А., Курчаба О. Є. Українська мілітарна марка як інформаційний ресурс про минуле та сьогодення. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2023. Т. 34 (73), № 1. С. 42–47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5984/2023/1.6>.
5. Загородний М. До 300-річчя: Укрпошта випустила марку, присвячену Григорію Сковороді. *Українська правда*. URL: <https://surl.li/qiqmxx> (дата звернення: 30.09.2025).
6. «Зброя перемоги». До Дня ЗСУ «Укрпошта» презентувала нові марки. Радіо Свобода. URL: <https://surl.li/buqfkt> (дата звернення: 03.10.2025).
7. Каталог знаків поштової оплати та філателістичної продукції України 2022. Київ: АТ Укрпошта, 2023. 67 с.
8. Каталог знаків поштової оплати та філателістичної продукції України 2023. Київ: АТ Укрпошта, 2024. 61 с.
9. Колекціонування поштових марок – цікаве і корисне хобі. *CITYKEY*. URL: <https://surl.cc/dreseu> (дата звернення: 25.09.2025).
10. Кононенко Н. Урочисте засідання педагогічної ради з нагоди 130-річчя коледжу. *ВСП «Аграрно-економічний фаховий коледж ПДАУ»*. URL: <https://surl.li/pgzhwv> (дата звернення: 25.09.2025).
11. Кременчук відзначив День Бердянська. *Бердянська міська територіальна громада*. URL: <https://surl.li/vcjjuh> (дата звернення: 09.10.2025).
12. Купив марку за 100 грн – отримав 8 000. Як заробити на марках у 2025? *Мінфін*. URL: <https://surl.li/kqqdqe> (дата звернення: 29.09.2025).
13. Макрашина В. Сім облич мужності: у Кременчуці вшанували Героїв гімназії №7. *Кременчуцька газета*. URL: <https://surl.li/zsrvmc> (дата звернення: 07.10.2025).
14. Малишко Я. «Воїни світла. Воїни добра»: «Укрпошта» аносувала випуск нових марок. *Переяслав*. URL: <https://surl.li/nbjhnh> (дата звернення: 07.10.2025).
15. Омелян Т. Мати морпіха, який сказав фразу про «руський корабль», розповіла про сина. *Суспільне Новини*. URL: <https://surl.li/zstexj> (дата звернення: 09.10.2025).

16. Орехова С. Є. Історико-культурна спадщина України крізь Призму маркознавства. *Вісник Маріупольського державного університету. Філософія, культурологія, соціологія*. 2020. Вип. 20. С. 58–67.
17. Пархоменко Л. У Полтаві погасили марку до дня народження Івана Котляревського. *Суспільне Полтава*. URL: <https://surl.li/cfcsej> (дата звернення: 07.10.2025).
18. Потильчак О., Іщенко Ж., Плужник О. Філателія на уроці: використання поштових марок під час вивчення інтегрованого курсу історії в 6 класі загальноосвітньої школи. *Світ Кліо*. 2021. Т. 4, № 3/4. С. 84–111. DOI: [https://doi.org/10.31392/CW-2021.4\(3-4\).07](https://doi.org/10.31392/CW-2021.4(3-4).07).
19. Поштовий блок «Природний заповідник «Медобори» і художня марка «Олекса Новаківський. 1872–1935» за рішенням національного оператора виведені з обігу. *Укрпошта*. URL: <https://surl.li/hssuzc> (дата звернення: 07.10.2025).
20. Поштові марки з усього світу на підтримку України. *Укрпошта*. URL: <https://surl.cc/arnemp> (дата звернення: 07.10.2025).
21. Радей І. В. Українські поштові марки у світовому філателістичному просторі (за матеріалами колекції НКМ імені І. Спаського). *Музей у глобальному світі: інновації та збереження традицій*: матеріали Всеукр. наук. конф., м. Харків, 18 квітня 2024 р. Харків, 2024. С. 284–289.
22. Сердюк В. Укрпошта випустила серію конвертів на честь литовських друзів Кременчука. *Кременчук Today*. URL: <https://surl.li/xawxfq> (дата звернення: 09.10.2025).
23. Струкачова Л., Сабор Є. Поштові марки як свідки історичних подій. *Актуальні проблеми сучасного дизайну: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 25 квітня 2024 р. Київ, 2024. С. 373–376*.
24. Тарифи на літерні поштові марки. *Укрпошта*. URL: <https://surl.cc/vnoacc> (дата звернення: 25.09.2025).
25. Тимофієва О. Г. Розробка серії поштових мініатюр як засіб вшанування видатних діячів міста Харкова: кваліфікаційна робота магістра спеціальності 022 «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн» / наук. керівник канд. пед. наук, доц. Г. В. Брянцева. Запоріжжя: ЗНУ, 2023. 68 с.
26. Українська М. У Кременчуці погасили конверти із серії «Видатні литовці – друзі Кременчука». *Кременчуцький ТелеграфЪ*. URL: <https://surl.li/eruqef> (дата звернення: 09.10.2025).
27. Укрпошта ввела в обіг довгоочікувану поштову марку «Херсон – це Україна!». *Укрпошта*. URL: <https://surl.li/lswtpr> (дата звернення: 03.10.2025).
28. Укрпошта вводить в обіг нову поштову марку «Доброго вечора, ми з України!»: де та як купити? *Укрпошта*. URL: <https://surl.li/tht0fg> (дата звернення: 30.09.2025).
29. Укрпошта випустила благодійні поштові марки «Пес Патрон». *Укрпошта*. URL: <https://surl.li/wyvjwb> (дата звернення: 30.09.2025).
30. Укрпошта випустила нову поштову марку «УКРАЇНСЬКА МРІЯ». *Укрпошта*. URL: <https://surl.li/womxmq> (дата звернення: 29.09.2025).
31. Укрпошта випустила поштову марку «Кримський міст на біс!». *Укрпошта*. URL: <https://surl.li/prcxht> (дата звернення: 03.10.2025).
32. Швед О. «Аби в полоні дізналися, що це я сказав, – я б не повернувся»: черкашанин-автор фрази про «воєнний корабель». *Суспільне Черкаси*. URL: <https://surl.li/ljkuuu> (дата звернення: 09.10.2025).
33. Шевчук М. «Місто Героїв. Маріуполь»: «Укрпошта» презентувала унікальну марку, вкриту сталлю з «Азовсталі». *OBOZ*. URL: <https://surl.li/lbzole> (дата звернення: 07.10.2025).
34. Шологон Л. Філателія як спеціальна історична дисципліна (на прикладі використання філателістичних джерел в освітньому процесі). *Історико-краєзнавча діяльність у закладах освіти: проблеми і перспективи*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Івано-Франківськ, 22 квітня 2021 р. Івано-Франківськ, 2021. С. 112–117.
35. Lebed F., Morgulev E. Stamps Don't Lie: Sports, Military, and National Identity Postage Stamps As a Mirror of Aggressive Soviet and Russian Propaganda. *Studies and Research*. 2024. Vol. 105, issue 1. P. 52–64. DOI: <https://doi.org/10.2478/pcsr-2024-0024>.
36. Limor Y., Tamir I. The Neglected Medium: Postage Stamps as Mass Media. *Communication Theory*. 2020. Vol. 31, № 4. P. 491–505. DOI: <https://doi.org/10.1093/ct/qtz043>.
37. Vartak A., Aatreya Y. A Unique Interaction Between Philately and Writing Systems of the World. *The Mythic Society*. 2023. Vol. 114, № 3. P. 72–77. DOI: <https://doi.org/10.58844/KZJR6315>.

References

1. Berlach, O., & Lelyk, Ya. (2023). Poshtova marka i lystivka – svitovyi trend reproduktivnykh tvoriv zhuvopysu ta hrafichnoho mystetstva [Postage stamp and postcard – a global trend in reproductive works of painting and graphic art]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk [Current issues in the humanities]*, 60 (1), 35-40. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-1-5> [in Ukrainian].
2. Bohdaniok, O. (2022, April 22). U chomu sekret uspihku marky z korablem – rozpoviv chlen khudrady "Ukrposhta" [What is the secret of the success of the stamp with the ship? – said a member of the Ukrposhta Art Council]. *Suspilne Novyny [Social News]*. Retrieved from <https://surl.li/nlwmbk> [in Ukrainian].
3. Ukrposhta. (2022, October 13). *Do Dnia zakhysnykiv ta zakhysnyts Ukrainy Ukrposhta vypustyt poshtovi marky "Slava Zbroinym Sylam Ukrainy!" [On the occasion of the Day of Defenders of Ukraine, Ukrposhta will issue postage stamps "Glory to the Armed Forces of Ukraine!"]*. Retrieved from <https://surl.li/idzjpb> [in Ukrainian].
4. Ierko, H. I., Kazmirchuk, O. A., & Kurchaba, O. Ye. (2023). Ukrainka militarna marka yak informatsiyni resurs pro mynule ta sohodennia [Ukrainian military stamp as an information resource about the past and present]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho [Scientific notes of the V. I. Vernadsky Tavrichesky National University]*, 34 (1), 42-47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5984/2023/1.6> [in Ukrainian].
5. Zahorodnyi, M. (2022, September 23). Do 300-richchia: Ukrposhta vypustyla marku, prysviachenu Hryhoriui Skovorodi [For the 300th anniversary: Ukrposhta released a stamp dedicated to Hryhoriy Skovoroda]. *Ukrainska pravda [Ukrainian truth]*. Retrieved from <https://surl.li/qiqmxx> [in Ukrainian].
6. Radio Svoboda [Radio Liberty]. (2022, December 06). *"Zbroia peremohy". Do Dnia ZSU "Ukrposhta" prezentovala novi marky ["Weapons of Victory". For the Day of the Armed Forces of Ukraine, Ukrposhta presented new stamps]*. Retrieved from <https://surl.li/buqfkt> [in Ukrainian].
7. *Katalog znakov poshtovoi oplaty ta filatelistychnoi produktsii Ukrainy 2022 [Catalog of postage stamps and philatelic products of Ukraine 2022]*. (2023). AT "Ukrposhta" [JC "Ukrposhta"]. [in Ukrainian].
8. *Katalog znakov poshtovoi oplaty ta filatelistychnoi produktsii Ukrainy 2023 [Catalog of postage stamps and philatelic products of Ukraine 2023]*. (2024). AT "Ukrposhta" [JC "Ukrposhta"]. [in Ukrainian].
9. SITYKEY UA. (2025, June 19). *Kolektsionuvannia poshtovykh marok – tsikave i korysne khobi [Stamp collecting is an interesting and useful hobby]*. Retrieved from <https://surl.cc/dreseu> [in Ukrainian].
10. Kononenko, N. (2025, September 08). *Urochyste zasidannia pedahohichnoi rady z nahody 130-richchia koledzhu [Solemn meeting of the pedagogical council on the occasion of the 130th anniversary of the college]*. VSP "Ahrarnoeconomicznyy fakhoviy koledzh PDAU" [SSU "Agrarian-Economic Professional College of PSAU"]. Retrieved from <https://surl.li/pgzhwv> [in Ukrainian].
11. Berdianska miska terytorialna hromada [Berdyansk urban territorial community]. (2024, September 19). *Kremenчук vidznachyv Den Berdianska [Kremenчук celebrated Berdyansk Day]*. Retrieved from <https://surl.li/vcjyxx> [in Ukrainian].
12. Minfin [Ministry of Finance]. (2025, July 08). *Kupyv marku za 100 hrn – otrymav 8 000. Yak zarobyty na markakh u 2025? [I bought a stamp for 100 UAH - I got 8,000. How to make money on stamps in 2025?]*. Retrieved from <https://surl.li/kqqdze> [in Ukrainian].
13. Makriashyna, V. (2025, May 23). Sim oblych muzhnosti: u Kremenchutsi vshanuvaly Heroiv himnazii №7 [Seven faces of courage: Heroes of Gymnasium No. 7 honored in Kremenchuk]. *Kremenchutska hazeta [Kremenchuk newspaper]*. Retrieved from <https://surl.li/zsrvmc> [in Ukrainian].
14. Malyshko, Ya. (2023, February 15). "Voyny svitla. Voyny dobra": "Ukrposhta" anonsovala vypusk novykh marok ["Warriors of Light. Warriors of Good": "Ukrposhta" announced the release of new stamps]. *Pereiaslav*. Retrieved from <https://surl.li/nbjhnh> [in Ukrainian].
15. Omelian, T. (2022, April 02). Maty morkpikha, yakiy skazav frazu pro "rusysky korabl", rozpovila pro syna [The mother of the marine who said the phrase about the "russian ship" spoke about her son]. *Suspilne Novyny [Social News]*. Retrieved from <https://surl.li/zstexj> [in Ukrainian].
16. Oriekhova, S. Ye. (2020). Istoryko-kulturna spadshchyna Ukrainy kriz Pryzmu markoznavstva [Historical and Cultural Heritage of Ukraine through the Prism of Brand Studies]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Filosofiia, kulturolohiia, sotsiolohiia [Bulletin of Mariupol State University. Series: Philosophy, Cultural Studies, Sociology]*, 20, 58-67 [in Ukrainian].

17. Parkhomenko, L. (2024, September 09). U Poltavi pohasyly marku do dnia narodzhennia Ivana Kotliarevskoho [A stamp dedicated to Ivan Kotlyarevsky's birthday was canceled in Poltava]. *Suspilne Poltava [Social Poltava]*. Retrieved from <https://surl.li/cfccej> [in Ukrainian].
18. Potylchak, O., Ishchenko, Zh., & Pluzhnyk, O. (2021). Filateliia na urosti: vykorystannia poshtovykh marok pid chas vyvchennia intehrovanooho kursu istorii v 6 klasi zahalnoosvitnoi shkoly [Philately in the classroom: using postage stamps when studying an integrated history course in the 6th grade of a comprehensive school]. *Svit Klio [Clio World]*, 4 (3/4), 84-111. DOI: [https://doi.org/10.31392/CW-2021.4\(3-4\).07](https://doi.org/10.31392/CW-2021.4(3-4).07) [in Ukrainian].
19. Ukrposhta. (2022, September 30). *Poshtovyi blok "Pryrodnyi zapovidnyk "Medobory" i khudozhnia marka "Oleksa Novakivskiy. 1872–1935" za rishenniam natsionalnoho operatora vyvedeni z obihu [The postal block "Nature Reserve "Medobory" and the art stamp "Oleksa Novakivsky. 1872–1935" were withdrawn from circulation by the decision of the national operator]*. Retrieved from <https://surl.li/hssuzc> [in Ukrainian].
20. Ukrposhta. (n. d.). *Poshtovi marky z usoho svitu na pidtrymku Ukrainy [Postage stamps from around the world in support of Ukraine]*. Retrieved from <https://surl.li/cc/arnemp> [in Ukrainian].
21. Radei, I. V. (2024). Ukrainski poshtovi marky u svitovomu filatelistychnomu prostori (za materialamy koleksii NKM imeni I. Spaskoho) [Ukrainian postage stamps in the world philatelic space (based on the materials of the collection of the I. Spassky National Museum of Fine Arts)]. In *Muzei u hlobalnomu sviti: innovatsii ta zberezhenia tradytsii [In Museum in a Global World: Innovation and Preservation of Traditions]: materialy Vseukrainskoi naukovoï konferentsii* (pp. 284-289). Kharkiv [in Ukrainian].
22. Serdiuk, V. (2023, December 27). Ukrposhta vypustyla seriiu konvertiv na chest lytovskyykh друзiv Kremenchuka [Ukrposhta has released a series of envelopes in honor of Lithuanian friends of Kremenchuk]. *Kremenchuk Today*. Retrieved from <https://surl.li/xawxfq> [in Ukrainian].
23. Strukachova, L., & Sabor, Ye. (2024). Poshtovi marky yak svidky istorychnykh podii [Postage stamps as witnesses of historical events]. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu [Current issues of modern design]: materialy VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (pp. 373-376). Kyiv [in Ukrainian].
24. Ukrposhta. (n. d.). *Taryfy na literni poshtovi marky [Rates for letter stamps]*. Retrieved from <https://surl.li/cc/vnoacc> [in Ukrainian].
25. Tymofieva, O. H. (2023). *Development of a series of postal miniatures as a means of honoring prominent figures of the city of Kharkiv*. [Master's thesis, ZNU]. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
26. Ukrainka, M. (2024, May 14). U Kremenchutsi pohasyly konverty iz serii "Vydatni lytovtsi – druzi Kremenchuka" [Envelopes from the series "Outstanding Lithuanians – Friends of Kremenchuk" were canceled in Kremenchuk]. *Kremenchutskiy Telegraf [Kremenchuk Telegraph]*. Retrieved from <https://surl.li/eruqef> [in Ukrainian].
27. Ukrposhta. (2022, December 09). *Ukrposhta vvela v obih dovhoochikovanu poshtovu marku "Kherson – tse Ukraina!" [Ukrposhta has put into circulation the long-awaited postage stamp "Kherson is Ukraine!"]*. Retrieved from <https://surl.li/lswtpc> [in Ukrainian].
28. Ukrposhta. (2022, July 28). *Ukrposhta vvodyt v obih novu poshtovu marku "Dobroho vechora, my z Ukrainy!": de ta yak kupyty? [Ukrposhta is introducing a new postage stamp "Good evening, we are from Ukraine!": where and how to buy it?]*. Retrieved from <https://surl.li/thtftg> [in Ukrainian].
29. Ukrposhta. (2022, September 01). *Ukrposhta vypustyla blahodiini poshtovi marky "Pes Patron" [Ukrposhta has issued charitable postage stamps "Patron Dog"]*. Retrieved from <https://surl.li/wyjvwb> [in Ukrainian].
30. Ukrposhta. (2022, June 28). *Ukrposhta vypustyla novu poshtovu marku "UKRAINSKA MRLIA" [Ukrposhta has released a new postage stamp "UKRAINIAN DREAM"]*. Retrieved from <https://surl.li/womxmq> [in Ukrainian].
31. Ukrposhta. (2022, November 04). *Ukrposhta vypustyla poshtovu marku "Krymskyi mist na bis!" [Ukrposhta has released a postage stamp "Crimean Bridge Encore!"]*. Retrieved from <https://surl.li/prcxtt> [in Ukrainian].
32. Shved, O. (2022, May 02). "Aby v poloni diznalysia, shcho tse ya skazav, – ya b ne povernusvia": cherkashchanyin-avtor frazy pro "voiennyi korabl" ["If they knew in captivity what I said, I wouldn't have returned": Cherkasy native author of the phrase about "warship"]. *Suspilne Cherkasy [Public Cherkasy]*. Retrieved from <https://surl.li/ljkyxy> [in Ukrainian].
33. Shevchuk, M. (2025, March 14). "Misto Heroiv. Mariupol": "Ukrposhta" prezentovala unikalnu marku, vkrytu stallyu z "Azovstali" ["City of Heroes. Mariupol": "Ukrposhta" presented a unique stamp covered with steel from "Azovstal"]. OBOZ. Retrieved from <https://surl.li/lbzole> [in Ukrainian].
34. Sholohon, L. (2021). Filateliia yak spetsialna istorychna dystsyplina (na prykladi vykorystannia filatelistychnykh dzherel v osvitnomu protsesi) [Philately as a special historical discipline (on the example of using philatelic sources in the educational process)]. In *Istoryko-kraieznavcha diialnist u zakladakh osvity: problemy i perspektyvy [In Historical and local history activities in educational institutions: problems and prospects]: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (pp. 112–117). Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
35. Lebed, F., & Morgulev, E. (2024). Stamps Don't Lie: Sports, Military, and National Identity Postage Stamps As a Mirror of Aggressive Soviet and Russian Propaganda. *Studies and Research*, 105 (1), 52-64. DOI: <https://doi.org/10.2478/pcsr-2024-0024> [in English].
36. Limor, Y., & Tamir, I. (2020). The Neglected Medium: Postage Stamps as Mass Media. *Communication Theory*, 31 (4), 491-505. DOI: <https://doi.org/10.1093/ct/qtz043> [in English].
37. Vartak, A., & Aatreya, Y. (2023). A Unique Interaction Between Philately and Writing Systems of the World. *The Mythic Society*, 114 (3), 72-77. DOI: <https://doi.org/10.58844/KZJR6315> [in English].

Дата надходження до редакції
авторського матеріалу 22.03.2026